

NOVICE

kmetijskih, rokodelnih in narodskih reči.

Odgovorni vrednik *Dr. Janez Bleiweis.*

Tečaj VIII.

V sredo 8. velikiga travna (maja) 1850.

List 19.

Poterjeni pomoček zoper smoliko sadnih drevés.

Smoliki (Gummifluss), pri kateri dervó po koži črnkasto prihaja in muzga iz njega solzí, ktera se kakor smola sterdi in grampasto bunko naredí, je košično sadje podverženo, posebno marelice, breskve in češnje.

Drevje, ki v mokri ali mastni zemlji stoji, dobi to bolezin, ktera v tem obstoji, de muzga lesne žilice preobilno napolni, de se zagosti in skazi. Tudi včasih mraz to bolezin napravi, če spomlad naglo že muževno drévje napade, — ali, če se drevó poleti rani, de se lesne žilice odprò.

Pomoček prost in gotov je tale: Drevésu narpopred smolikasto gumbo odrezinoter do zdraviga in rano dergni prav čversto s perjem kislice (Sauerampfer), de se to perje dobro zmečkà in se njega sok v žilice izrezaniga lesa prav dobro vríne.

Kmaló potem se začne rana z novo kožo obrasovati in se zaceli, de nikdar več smolika iz nje ne téče. Nek vertnar, Kristof Herwey po iménu, ki je 40 lét v enim nar večih sadnih vertov v Parizu služil, je znajdel ta pomoček.

(Leipz. Handelsz.)

Pomenki in sklepi kmetijske podružnice v Planini.

Svét gospod Planinskiga fajmoštra M. Šmieda, kakó naj bi se poskusilo, večkratna povodinj od Planinske dolíne odverniti, je zbranim možém tako dopadel, de so sklenili, to poskušnjo berž storiti, kobo vreme pripravno. Na prošnjo g. predsednika se je gosp. fajmošter dovoljniga storil, vodstvo teh del prevzeti, gosp. veliki župan Aleks. Wilher pa z gruntnimi posestniki, ktere ta naredba dotika, zastran dela in potrebnih stroškov se pogovoriti. Gosp. predsednik je obljubil pri vsim pripomočljiv biti in tudi kantonsko gosposko za podporo tega koristniga početja naprositi. — Bog daj dober tek in zaželjeni izid ti celi soseski dobrotljivi napravi!

Gosp. Aleks. Wilher je priporočil metelko s sledečimi besedami:

Metelka (Lucernerkle).

Mléko je izmed vsih živežev za kmeta skor v prvem redu. Gorje tisti kmetii, kjer mléka ni! Alj vprašam: kakó posebno v naših krajih se pa krave in goveja mladína vardevajo? Koj, ko se pašnja začne, bodi dobra ali slaba, se jim nič več alj clo malo poklaja; kakšno in koljkanj mléka zamore tedaj krava imeti?

Posebno gotov pripomoček je travna klaja; zato vam priporočim, kdor le more, naj eno njivo, če je zemlja za to, alj tudi snožet, akose temu priliči, blizo svoje domačije z deteljo oseje, ki se po nemško „Lucernerkle“ imenuje, — Slovenci jo zovejo „metelka“ ker je njena rast metlaste podobe. Lastnost in obdelovanje metelke je pa ta lé: Metelka se nar bolj ponese

v dobro globoki, gnojni zemlji; si zredí debel in dolg korén, in gost koš; je prav čverste rasti in je za travno klajo nar boljši zeliše, zato ker se lahno na vsake tri, alj štiri tedne kosí; že v prvem letu proti jeseni se da dvakrat kositi. — Ji pravijo nekteri tudi nemška detelja, nekteri pa večna detelja, kér brez vse doseje 15 do 20 let raste, ne pozebe, ne moča ne suša je ne pomori.

Ena njiva treh četert posetva da dovelj travne klaje clo zraven nar slabši paše za eno kravo čez celo poletje. Na ta prostor tréh četert žita ni potreba več ko tri maslice semena metelke. Seje se, kakor navadna detelja.

To vam iz lastne skušnje zagotovim, in vas povabim k meni se zastran te posebne dobrote prepričati priti.

Dopis iz Marburga.

Že davnej se nisim v Novicah nič oglasil; čas je tadej, de Vam spet kaj iz našiga kraja pišem.

1. dan tega mesca se je kmetijska podružnica v Marburgu snidila, svitli nadvojvoda Janez so bili zbora predsednik. Mnogo koristnih reči smo se posvetovali; nadvojvoda so bili posebno dobre volje; mende de jih veseli, de so spet med svojimi Štajarci, ki so Jim iz serca udani.

Med mnogimi rečmi so bili posebno naslednji važni predlogi v zboru storjeni: 1) naj bi dosedanji nemški letopis Štajarske kmetijske družbe (Verhandlungen und Aufsätze) nehal, in namest njega časopis v nemškem in slovenskim jeziku vsaki teden na svitlo hodil, ki naj zraven kmetijskih reči tudi vse kmeta zadevajoče postave ob kratkim obseže. Po mojih mislih bi bilo prav, ako bi se v njem nektore bolj potrebne postave tudi razlagale in razjasnovala, po izgledu „Novíc“, ktere so že veliko bolj imenitnih postav prav po domače razložile, de jih vsak človek lahko razume. Rodoljubov, ki bojo to radi storili, se ne bo manjkalo, in tudi jez se bom po svoji moči temu naménu rad pridružil. — 2) Druga važna pomenba so bile darila za učenike v ljudskih šolah, ki se za razširenje kmetijskega poduka nar več zaslug pridobé. Te darila naj se vzamejo iz tistih denarjev, ki so se dosihmal delili za živinske darila, in ki so zdej povsod odpravljene, zato ker ta denar je bil popolnoma zaveržen in za povzdigo živinoreje clo nobeniga dobička ni imel. Lastnik junčka je dopoldne darilo dobil — popoldne je imel mesár živino že v mesnici! Iz taciga ravnanja ni za pléme noben dobiček izhajal, in le za pléme so darila, ne pa za mesnico. Tudi ne potrebujejo živinorejci zdej daril v spodbado pridne živinoreje: visoka cena lepe živine je sama po sebi nar vabivniši darilo.

Želeti je le, de bi se učenikam po deželi njih stan poboljšal, de bi se zamôgli z veseljem in brez nadlog